

UZASADNIENIE

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. poz. 651, z późn. zm.) reguluje zasady tworzenia oraz prowadzenia działalności przez spółdzielnie socjalne. Jest to formuła łącząca cechy przedsiębiorstwa oraz organizacji pozarządowej. Spółdzielnie socjalne, prowadząc równolegle działalność gospodarczą na warunkach rynkowych oraz reintegrację społeczną i zawodową wobec osób pochodzących z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, stały się jednym z kluczowych podmiotów ekonomii społecznej oraz istotnym instrumentem polityki społecznej w zakresie aktywnej integracji i zwiększania spójności społecznej.

Pierwsze spółdzielnie socjalne powstałe w Polsce funkcjonują już od ponad 10 lat. W tym czasie zidentyfikowano potrzebę ponownego uregulowania przepisów dotyczących instrumentów wsparcia na założenie i przystąpienie do spółdzielni socjalnych. Ww. wsparcie obecnie udzielane jest osobom niepełnosprawnym z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz osobom bezrobotnym, absolwentom centrum integracji społecznej oraz absolwentom klubów integracji społecznej z Funduszu Pracy.

Istotne jest także ponowne zdefiniowanie działalności spółdzielni przy jednoczesnym wzmocnieniu pozycji jej pracowników przygotowujących się do roli członków spółdzielni socjalnych, z uwagi na fakt, iż zauważono potrzebę wzmocnienia reintegracji społecznej i zawodowej osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym pracujących w spółdzielniach socjalnych, jednakże nie będących ich członkami.

Mając na uwadze doświadczenia zdobyte w ramach badań sektora spółdzielczości socjalnej oraz zgłaszane postulaty i uwagi dotyczące obecnych uwarunkowań funkcjonowania spółdzielni socjalnych, za potrzebne należy uznać zwiększenie trwałości spółdzielni socjalnych oraz wsparcie szczególnie na początku ich funkcjonowania.

Część zmian wynika z potrzeby doprecyzowania dotychczasowych regulacji, na podstawie doświadczeń spółdzielni socjalnych oraz organizacji wspierających sektor ekonomii społecznej. Proponowane zmiany zostały przygotowane z udziałem przedstawicieli sektora spółdzielczości socjalnej, przy aktywnej roli Rady Działalności Pożytku Publicznego. Proponowane zmiany były również poddane dyskusji podczas VIII Ogólnopolskiego Forum Spółdzielni Socjalnych, które odbyło się w dniach 12-14 października 2016 r.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach socjalnych zakłada następujące zmiany:

1. Wzmocnienie pozycji pracowników spółdzielni socjalnej przez ponowne zdefiniowanie przedmiotu działalności spółdzielni socjalnej. Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej będzie prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa nie tylko w oparciu o osobistą pracę członków spółdzielni, ale również pracowników niebędących członkami spółdzielni socjalnej. Zmiana ma na celu uregulowanie rzeczywistego wpływu pracowników niebędących członkami spółdzielni socjalnej na jej działalność oraz współodpowiedzialność za sprawy przedsiębiorstwa, finanse, zarządzanie własną działalnością oraz wyznaczanie kierunków rozwoju. Jednocześnie proponowana zmiana wzmacnia reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonym wykluczeniem społecznym, którzy przygotowując się do roli członka spółdzielni świadczą pracę na jej rzecz. (art. 1 pkt 1 projektu ustawy).
2. Doprecyzowanie celu działania spółdzielni socjalnej przez wskazanie, iż spółdzielnia socjalna działa na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej nie tylko członków spółdzielni, ale również na rzecz pracowników spółdzielni niebędących jej członkami, a pochodzących z grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych. Zmiana daje podstawę do pełnej realizacji zasadniczego celu spółdzielni socjalnej, jakim jest reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, niezależnie czy osoby te posiadają status członka, czy jedynie pracownika spółdzielni socjalnej. Jednocześnie przedmiotowa zmiana wskazuje, iż spółdzielnia socjalna może prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków, pracowników oraz ich środowiska lokalnego, a także działalność społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817, z późn. zm.) (art. 1 pkt 1 projektu ustawy).
3. Dopuszczenie używania w obrocie przez spółdzielnie socjalne skrótu „Spn.s.”. Zmiana ma charakter fakultatywny i stanowi jedynie o dopuszczeniu możliwości posługiwania się skrótem Spn.s. Niejednokrotnie nazwa „spółdzielnia socjalna” postrzegana jest negatywnie, stereotypowo przez klientów spółdzielni socjalnej, co często stanowi barierę w rozwijaniu działalności spółdzielni. (art. 1 pkt 2 projektu ustawy).
4. Uregulowanie kwestii możliwości zakładania spółdzielni socjalnej przez osoby niezaliczane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Limit osób

zagrożonych wykluczeniem społecznym koniecznych do założenia spółdzielni socjalnej wynosi nie mniej niż 50% ogólnej liczby założycieli. Natomiast w przypadku, gdy założycielami spółdzielni socjalnej byłyby osoby o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, limit osób spoza katalogu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym będzie mógł wynosić do 70%. Należy pamiętać, że zgodnie z art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046.), zaliczenie do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie wyklucza możliwości zatrudnienia tej osoby u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej. Spółdzielnia socjalna jest ważnym instrumentem aktywnej polityki społecznej, mającym na celu przede wszystkim powrót na rynek pracy oraz aktywizację osób marginalizowanych, a wymienione wyżej kategorie osób są najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym (art. 1 pkt 3 projektu ustawy).

5. Umożliwienie założenia spółdzielni socjalnej przez osoby niebędące osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym, o ile ich liczba nie przekroczy 70% ogólnej liczby założycieli. Warunkiem umożliwiającym zakładanie spółdzielni przez osoby spoza katalogu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest realizacja zadań i usług w zakresie pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych, wspierania rodziny i pieczy zastępczej, prowadzenia niepublicznych przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego oraz w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 – w rozumieniu odpowiednich przepisów dotyczących rodzaju prowadzonej działalności. Nowy profil spółdzielni socjalnej będzie miał na celu przede wszystkim zaspokajanie potrzeb ludności w zakresie dostępu do ww. „usług społecznych użyteczności publicznej”, a dodatkowo także będzie pełnił funkcję w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej osób z grup narażonych na wykluczenie społeczne.. Z kolei ww. usługi zostały wyróżnione z uwagi na ich deficytowy i niekomercyjny charakter, narastające potrzeby społeczne i demograficzne w tych dziedzinach oraz aktualną polityką rodzinną, prozatrudnieniową oraz na rzecz wspierania osób niepełnosprawnych. Dobór katalogu ww. usług jest zgodny z kierunkami polityki w obszarze spraw społecznych wyznaczanych w ramach UE (m. in. Komunikat KE [COM(2007)725] Communication on "Services of general interest, including social services of general interest: a new European commitment", a także z krajowymi dokumentami programowymi (m. in. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej) oraz wdrożeniowymi (Umowa Partnerstwa 2014-2020 Rządu

RP i Komisji Europejskiej, Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020). Założyciele spółdzielni socjalnej, jak każdy inny przedsiębiorca, wraz z wnioskiem o wpis do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, muszą przedstawić kody PKD deklarowanej działalności. Zgodnie z projektowanymi zmianami art. 5 ust. 6 ustawy oraz art. 18 ustawy – spółdzielnia socjalna niezachowująca określonych ustawą limitów zatrudnienia przechodzi w stan likwidacji z mocy prawa. (art. 1 pkt 3 projektu ustawy).

6. Zmniejszenie liczby założycieli spółdzielni socjalnej z pięciu do trzech osób jeżeli założycielami są osoby fizyczne. Jednocześnie spółdzielnia socjalna założona przez trzy osoby fizyczne zobowiązana będzie do przyjęcia w poczet członków oraz do zatrudnienia co najmniej 2 osób, z zachowaniem limitów dotyczących zatrudniania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy, w terminie 12 miesięcy od dnia wpisu spółdzielni socjalnej do Krajowego Rejestru Sądowego. Proponowana regulacja eliminuje barierę, często spotykaną w praktyce, dotyczącą skompletowania składu założycielskiego. Dotychczas częstokroć skład ten jest w całości rekrutowany spośród osób wywodzących się z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, co wiązać się może z obniżonymi kompetencjami zawodowymi i społecznymi. Zmiana ta znacznie uprości proces zakładania spółdzielni socjalnej i ułatwi jej funkcjonowanie w początkowym etapie działalności (art. 1 pkt 4 lit. a i b projektu ustawy).
7. Wyraźne wskazanie, iż spółdzielnia socjalna liczy nie mniej niż pięciu członków w przypadku osób fizycznych (po 12 miesiącach działalności) i nie mniej niż dwóch członków w przypadku osób prawnych i nie więcej niż pięćdziesięciu członków. Wprowadzenie ww. doprecyzowania podyktowane jest koniecznością (po zmianie wymaganej liczby założycieli spółdzielni socjalnej osób fizycznych) wskazania obligatoryjnej liczby członków spółdzielni socjalnej, aby spółdzielnia nie została postawiona w stan likwidacji (art. 1 pkt 4 lit. c projektu ustawy).
8. Wskazanie, iż członkostwo w spółdzielni socjalnej mogą nabyć także inne osoby niż zagrożone wykluczeniem społecznym. Wyeliminowana została konieczność posiadania szczególnych kwalifikacji przez osoby, które nie należą do katalogu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wskazanego w ustawie. Powyższa zmiana przepisów uelastycznia zasady nabywania członkostwa w spółdzielni socjalnej przez

osoby niezagrożone wykluczeniem społecznym. Zmiana przewiduje również dookreślenie, iż przekroczenie limitu 50% osób spoza katalogu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym może mieć miejsce jedynie w przypadku prowadzenia spółdzielni usługowej lub gdy spółdzielnia socjalna została założona przez osoby ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (art. 1 pkt 4 lit. d ustawy).

9. Umożliwienie uzyskania członkostwa w spółdzielni socjalnej przed upływem 12 miesięcy w przypadku, gdy statut spółdzielni stanowić będzie o takiej możliwości. Tym samym członkowie spółdzielni mogą sami dookreślić w statucie, kiedy osoba zatrudniona w spółdzielni nabędzie prawo do uzyskania w niej członkostwa (art. 1 pkt 5 lit. a projektu ustawy).
10. Uchylenie ust. 3 w art. 5a, który to stanowił o konieczności rozwiązania spółdzielczej umowy o pracę w przypadku, gdy członek lub pracownik spółdzielni założył, przystąpił do innej spółdzielni socjalnej, podjął działalność lub zatrudnienie u innego pracodawcy. Powyższa zmiana uzasadniona jest umożliwieniem podjęcia dodatkowego zatrudnienia przez członków i pracowników spółdzielni socjalnej osób prawnych bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Uchylenie ww. przepisu skutkuje zmianą brzmienia ust. 6 w art. 5a (art. 1 pkt 5 lit. b i d projektu ustawy).
11. Doprecyzowanie, iż w przypadku rozwiązania stosunku pracy zawartego z osobą zatrudnioną w spółdzielni socjalnej osób prawnych, w terminie 3 miesięcy, ma obowiązek zatrudnić w miejsce pracownika, osobę spośród osób wymienionych w art. 4 ust. 1. Tym samym regulacja dotyczyć będzie członków spółdzielni oraz pracowników niebędących członkami spółdzielni (art. 1 pkt 5 lit. c projektu ustawy).
12. Wprowadzenie regulacji wskazującej, że w spółdzielniach socjalnych, w których założycielami są osoby prawne lub w przypadku gdy liczba członków spółdzielni socjalnej jest mniejsza niż liczba pracowników niebędących członkami, zarząd ma obowiązek corocznie przeprowadzić spotkanie konsultacyjne informujące o działalności i sytuacji ekonomicznej spółdzielni oraz przewidywanych w tym zakresie kierunkach zmian. Wnioski ze spotkania przedstawione przez pracowników, są następnie omawiane na zebraniu zarządu, który ma obowiązek przedstawić pracownikom oraz walnemu zgromadzeniu, pisemną informację o ich wykorzystaniu. Przedstawiciel pracowników niebędących członkami spółdzielni socjalnej posiada prawo głosu doradczego na walnym zgromadzeniu spółdzielni.
Szczegółowe zasady i tryb przekazywania informacji oraz przeprowadzania konsultacji z pracownikami określać będzie regulamin przyjęty przez walne

zgromadzenie. Powyższa regulacja nie będzie stosowana w przypadku powołania rady pracowników na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 2006 r. o informowaniu pracowników i przeprowadzaniu z nimi konsultacji (Dz. U. z 2006 r. poz. 550, z późn. zm.). Wprowadzenie tej zmiany podyktowane jest umożliwieniem współuczestnictwa pracowników w prowadzeniu przedsiębiorstwa, co wpłynie na przygotowanie pracowników spółdzielni socjalnej do świadomego i odpowiedzialnego wstąpienia do grona członków spółdzielni. Spotkanie konsultacyjne jest ograniczone do pracowników z uwagi na fakt, iż spotkanie to organizowane jest przez zarząd spółdzielni, który jest organem wykonawczym, a prawa wynikające z członkostwa spółdzielni są dla wszystkich członków równe. Zarząd składa oświadczenia woli w imieniu spółdzielni i ją reprezentuje na zewnątrz. Jednocześnie zarząd kieruje działalnością spółdzielni oraz reprezentuje ją w stosunkach wewnętrznych (art. 1 pkt 6 projektu ustawy).

13. Uelastycznienie zasad podziału nadwyżki bilansowej i stworzenie możliwości jej przeznaczenia według potrzeb konkretnej spółdzielni poprzez zlikwidowanie obowiązku przeznaczania nadwyżki bilansowej na fundusz inwestycyjny. Nadwyżka bilansowa przeznaczana byłaby przez spółdzielnię socjalną na zwiększenie funduszu zasobowego w wysokości nie mniejszej niż 20% oraz na szczególny cel działalności spółdzielni jakim jest reintegracja społeczna i zawodowa członków i pracowników spółdzielni w wysokości min. 30%. Zgodnie z ww. przepisem nadwyżka przeznaczana jest na zwiększenie funduszu zasobowego oraz na cele reintegracyjne w 100%, gdyż katalog wskazany w ww. przepisie jest katalogiem zamkniętym. Projektowana zmiana przewiduje również przeznaczenie nadwyżki bilansowej na fundusz wzajemnościowy, który ściśle związany jest z celami tworzenia konsorcjum spółdzielczego (art. 1 pkt 7 projektu ustawy).
14. Wskazanie, iż spółdzielnia socjalna może zatrudniać pracowników niebędących członkami spółdzielni, z tym że łączna liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym nie może być niższa niż 50% w stosunku do ogółu członków spółdzielni i osób zatrudnionych w spółdzielni socjalnej, z zastrzeżeniem możliwości limitu 30% w przypadku, gdy spółdzielnię socjalną założyły osoby znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz w przypadku gdy spółdzielnia świadczy szczególne usługi (art. 1 pkt 8 lit. a projektu ustawy).
15. Uregulowanie kwestii form zatrudnienia członków zarządu przez wskazanie, iż z członkami zarządu rada nadzorcza, a przypadku braku jej powołania walne

zgromadzenie nawiązuje stosunek pracy na podstawie spółdzielczej umowy o pracę lub umowy pracę. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2016 r. poz. 21) spółdzielnia i członek mają obowiązek pozostawania ze sobą w stosunku pracy, natomiast z członkami zarządu, bez względu na stanowisko, zatrudnienie następuje na podstawie spółdzielczej umowy o pracę. Projektowany przepis wskazuje, iż członkami zarządu spółdzielni socjalnej nawiązuje się stosunek pracy na podstawie spółdzielczej umowy o pracę lub umowy o pracę. Odstępstwo od zasady zawartej w ustawie z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze podyktowane jest faktem, iż spółdzielnie socjalne mogą być zakładane przez osoby prawne, gdzie członkowie zarządu nie są jednocześnie członkami spółdzielni (art. 1 pkt 8 lit. b projektu ustawy).

16. Wprowadzenie możliwości zrefundowania składek na ubezpieczenia społeczne oraz części kosztów pracodawcy opłacanych również za pracowników spółdzielni socjalnej niebędących członkami spółdzielni, a będących osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy. Ww. regulacja w szczególności dotyczy będzie spółdzielni zakładanych przez organizacje pozarządowe, kościelne osoby prawne, jednostki samorządu terytorialnego. Nowe brzmienie tego przepisu również wskazuje wprost, iż osobami, na które może być przyznana refundacja są, oprócz członków spółdzielni socjalnej, także osoby zatrudnione niebędące członkami spółdzielni, a spełniające kryteria osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym. Osoby fizyczne zatrudnione w spółdzielni tworzonej przez osoby prawne z pewnością miałyby możliwość uzyskania takiego właśnie wsparcia, gdyby same zdecydowały się powołać spółdzielnię socjalną osób fizycznych. Powyższa regulacja spowoduje konieczność wydania nowego aktu wykonawczego i zastąpienie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 października 2009 r. w sprawie wzoru wniosku spółdzielni socjalnej o zwrot opłaconych składek oraz trybu dokonywania ich zwrotu (Dz. U. poz. 1367) (art. 1 pkt 8 lit. c projektu ustawy).

17. Umożliwienie spółdzielniom socjalnym tworzenia konsorcjum spółdzielczego w formie umowy. Obligatoryjnymi elementami umowy konsorcjum spółdzielczego są w szczególności: cel zawarcia konsorcjum, czas trwania konsorcjum, obowiązki członków konsorcjum, zasady przyjmowania, wykluczania lub występowania członków konsorcjum, zasady podziału korzyści i udziału w obciążeniach poszczególnych członków w ramach konsorcjum. Do konsorcjum spółdzielczego będzie mógł przystąpić inny podmiot, z tym że podmioty te nie mogą stanowić więcej

niż 1/3 liczby członków konsorcjum spółdzielczego. Inny niż spółdzielnia socjalna podmiot nie będzie mógł być jedynym realizatorem działań w ramach konsorcjum spółdzielczego. Powyższa regulacja jest istotna m. in. z punktu widzenia zwiększenia potencjału ekonomicznego i społecznego zrzeszonych spółdzielni socjalnych, wspólnego organizowania sieci produkcji, handlu i usług, promocji wspólnego znaku towarowego oraz wspólnego występowania w zamówieniach publicznych oraz zapytaniach ofertowych, nieobjętych przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2164, z późn. zm.). Możliwość ubiegania się o zamówienia publiczne przez spółdzielnie socjalne wspólnie np. z podmiotami komercyjnymi, może niewątpliwie zwiększyć ich zdolności ubiegania się o zamówienia, ale też należy mieć na uwadze, że na gruncie zamówień publicznych w przypadku, gdy zamawiający korzysta z możliwości zastrzeżenia zamówienia na podstawie art. 22 z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych, występowanie w konsorcjum z podmiotem komercyjnym uniemożliwi spółdzielni socjalnej udział w takim postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego (art. 1 pkt 9 projektu ustawy).

18. Wskazanie, iż spółdzielnie socjalne, których powstanie zostało sfinansowane ze środków publicznych, są obowiązane poddać się pierwszej lustracji, o której mowa w ustawie z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2016 r. poz. 21), w terminie 6 miesięcy od dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego za pierwszy rok działalności. Ww. obowiązek przeprowadzania lustracji w tym terminie ma na celu poprawę funkcjonowania spółdzielni socjalnych, które powstają przy wsparciu ze środków publicznych (Funduszu Pracy, PFRON, EFS). Lustracja spółdzielni socjalnej po tak krótkim okresie działalności ma na celu sprawdzenie rzetelności jej działania i stworzenie ewentualnej możliwości znalezienia rozwiązania na problemy związane z jej funkcjonowaniem. Jednocześnie należy zaznaczyć, iż przepis ten dotyczy ma jedynie spółdzielni socjalnej, której powstanie zostało sfinansowane ze środków publicznych, co realizują zasadę dbałości o racjonalne wydatkowanie finansów publicznych. Uzasadnieniem wprowadzenia tej regulacji jest również fakt, iż zdarza się, że spółdzielnie po upływie terminu w jakim wykrycie nieprawidłowości skutkującej koniecznością zwrotu otrzymanych środków, zawieszają swoją działalność, zmniejszają liczbę członków lub nie wykonują swoich zobowiązań nałożonych na nie przez przepisy prawa powszechnie obowiązującego. Wprowadzenie przeprowadzenia lustracji wiąże się z poniesieniem kosztów działalności spółdzielni

socjalnej, jednakże lustracja ma na celu zbadanie legalności, gospodarności i rzetelności oraz udzielania organizacyjnej i instruktażowej pomocy w usuwaniu stwierdzonych nieprawidłowości oraz w usprawnieniu jej działania. Przepis art. 15 ust. 1 pkt. 5 ustawy o spółdzielniach socjalnych stanowi o możliwości zrefundowania kosztów lustracji spółdzielni socjalnych ze środków jednostek samorządu terytorialnego lub budżetu państwa. Ponadto lustracja może zostać sfinansowana w ramach wsparcia pomostowego udzielanego spółdzielniom socjalnym w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (art. 1 pkt 9 projektu ustawy).

19. Wprowadzenie dla spółdzielni socjalnej zwolnienia ze składek, o których mowa w art. 266 ustawy – Prawo spółdzielcze na Krajową Radę Spółdzielczą, o ile przynależą do właściwego związku rewizyjnego. W obecnym stanie spółdzielnie socjalne należące do właściwych związków rewizyjnych zobowiązane są do opłaty składek zarówno na rzecz Krajowej Rady Spółdzielczej, jak i związku rewizyjnego, w którym są zrzeszone. Dodatkowo te same związki rewizyjne również zobowiązane są do wnoszenia opłaty na rzecz Krajowej Rady Spółdzielczej. Oznacza to w praktyce powielanie się obowiązków wnoszenia opłat i podnoszenie kosztów funkcjonowania spółdzielni socjalnej. Obecny stan jest także jednym z czynników powodujących niski stopień zrzeszania się spółdzielni socjalnych we właściwych związkach rewizyjnych, albowiem łączy się z koniecznością ponoszenia dodatkowych kosztów. Spółdzielnia socjalna często nie dysponuje wystarczającymi środkami na zobowiązania, które, co do zasady, obciążają spółdzielnie działające na podstawie prawa spółdzielczego. Zwolnienie z tej opłaty spółdzielni socjalnej, której celem jest reintegracja zawodowa i społeczna oraz działalność społeczna a nie tylko nastawienie na zysk, stanowi kolejny sposób obniżenia bieżących kosztów działalności spółdzielni i co najważniejsze wyeliminowanie sytuacji, w której spółdzielnia zobowiązana jest wносить opłaty w postaci składek członkowskich zarówno na Krajową Radę Spółdzielczą, jak i na związek rewizyjny, w którym jest ona zrzeszona. (art. 1 pkt 9 projektu ustawy).

20. Dodanie do katalogu przesłanek, które powodują postawienie spółdzielni w stan likwidacji z mocy prawa, przypadku gdy spółdzielnia socjalna założona przez trzy osoby fizyczne nie zatrudniłaby w terminie 12 miesięcy od dnia wpisu spółdzielni socjalnej do Krajowego Rejestru Sądowego dwóch osób, z uwzględnieniem limitów zatrudnieniowych wobec osób należących do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wprowadzenie powyższej regulacji jest konsekwencją obniżenia liczby

osób fizycznych koniecznej do założenia spółdzielni socjalnej. Zmiana przewiduje również dodanie do katalogu przesłanek, które powodują postawienie spółdzielni w stan likwidacji z mocy prawa przypadku, gdy spółdzielnia socjalna, której powstanie zostało sfinansowane ze środków publicznych, nie poddała się pierwszej lustracji, o której mowa w ustawie z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze, w terminie 6 miesięcy od dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego. Jednocześnie dodano okres 3 miesięcznej karencji w przypadku zmniejszenia wymaganej liczby członków zanim spółdzielnia będzie obowiązana postawić się w stan likwidacji (art. 1 pkt 10 a i b projektu ustawy).

21. Wprowadzenie rozwiązania prawnego dotyczącego działalności warsztatów terapii zajęciowej przez zmianę ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ma na celu uregulowanie działań realizowanych przez warsztaty terapii zajęciowej wobec uczestników aktywizowanych w kierunku podjęcia zatrudnienia na otwartym rynku, m. in. w ramach spółdzielni socjalnej. Jak wynika z przeprowadzonego w 2014 r. przez Laboratorium Badań Społecznych „Badania sytuacji warsztatów terapii zajęciowej” w 2013 r. 1395 uczestników warsztatów terapii zajęciowej wzięło udział w nieodpłatnych praktykach zawodowych organizowanych u pracodawcy. Należy zauważyć, że terapia w warsztacie realizowana jest na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji. Rada programowa warsztatu przez wskazanie w indywidualnym programie rehabilitacji potrzeby realizacji przez uczestnika warsztatu terapii zajęciowej praktyk zawodowych u pracodawcy decydowałaby o zastosowaniu wobec osoby niepełnosprawnej tego instrumentu wsparcia. Praktyka zawodowa mogłaby odbywać się w wymiarze do 15 godzin tygodniowo przez okres do trzech miesięcy, z możliwością przedłużenia tego terminu do sześciu miesięcy. Dookreślono również, że w praktykach zawodowych, nie może brać udział jednocześnie więcej niż 50% uczestników jednego warsztatu, aby nie zaburzyć stabilności jego funkcjonowania. Powyższe rozwiązanie będzie miało korzystny wpływ na przygotowanie osoby niepełnosprawnej do aktywności zawodowej, jak również byłoby sposobem weryfikacji zdolności takiej osoby do podjęcia ewentualnego zatrudnienia u potencjalnego pracodawcy. Jednocześnie możliwość odbycia praktyk zawodowych, w podmiocie prowadzącym działalność gospodarczą, będzie miało realny wpływ na pogłębienie wiedzy zdobytej podczas terapii przez doskonalenie umiejętności praktycznych na konkretnym stanowisku pracy, a także

wykształcenie umiejętności pracy zarówno samodzielnej, jak i zespołowej oraz poczucie odpowiedzialności za jakość pracy. Jednocześnie w przypadku odbywania praktyki zawodowej przez uczestnika warsztatu, dotychczasowe koszty uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w warsztacie terapii zawodowej finansowane będą w ramach PFRON w pełnej wysokości (art. 2 pkt 1 i 2 projektu ustawy).

22. Ponowne uregulowanie kwestii możliwości przyznawania jednorazowego wsparcia dla osób niepełnosprawnych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przez zmianę art. 12a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Ww. wsparcie dotyczyłoby przyznawania przez starostę środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub na podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej, a nie jak dotychczas na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej. Zmiana dookreśla również, iż ww. wsparcie może zostać udzielone członkowi założycielowi spółdzielni oraz członkowi przystępującemu do spółdzielni socjalnej po jej założeniu. Wysokość wsparcia określona w umowie zawartej ze starostą, nie może przekroczyć piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia z jednoczesnym zaznaczeniem, iż w przypadku udzielenia wsparcia w wysokości do sześciokrotności przeciętnego wynagrodzenia, osoba, której to wsparcie zostało udzielone zobowiązuje się do prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej lub członkostwa w spółdzielni socjalnej nieprzerwanie przez okres 12 miesięcy, natomiast przy wsparciu w wysokości powyżej sześciokrotności do piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia zobowiązuje się do prowadzenia ww. działalności lub członkostwa w spółdzielni przez okres 24 miesięcy. Ww. forma wsparcia miałaby charakter fakultatywny. Powyższa regulacja powoduje konieczność wydania nowego aktu wykonawczego w miejscu obowiązującego rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 października 2007 r. w sprawie przyznania osobie niepełnosprawnej środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 102) (art. 2 pkt 3 projektu ustawy). Wprowadzenie nowej regulacji w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych stanowiącej, iż miesięczna wpłata na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych ulega obniżeniu z tytułu zakupu produkcji lub usługi, z wyłączeniem handlu, odpowiednio wytworzonej lub świadczonej przez spółdzielnię socjalną lub zakład aktywności zawodowej, które osiągają wskaźnik 30% zatrudnienia

osób niepełnosprawnych, zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności oraz osób niewidomych, psychicznie chorych, upośledzonych umysłowo, osób z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi lub epilepsją zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

Powyższa zmiana ma na celu wyłączenie spółdzielni socjalnej z konieczności spełniania warunku zatrudniania co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, aby mogła być podmiotem zwalniającym przedsiębiorców z częściowej wpłaty na PFRON. Konsekwencją ww. zmiany obowiązek składania Zarządowi Funduszu informacji miesięcznych i rocznych odpowiednio o zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, o zatrudnieniu i kształceniu osób niepełnosprawnych lub o działalności na rzecz osób niepełnosprawnych według wzoru ustalonego, w drodze rozporządzenia. Na spółdzielniach socjalnych i zakładach aktywności zawodowej ciążyć będzie obowiązek rejestracji w Państwowym Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Oznacza to, że Fundusz będzie posiadał wiedzę o strukturze zatrudnienia, a przez to możliwość jej weryfikacji pod kątem uprawnienia do bycia sprzedającym. Tą wiedzę również będą miały inne zainteresowane podmioty, organizacje czy osoby, które pozyskują informacje z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych celem przeprowadzania analiz oraz monitorowania wpływu zmian ustawowych na środowisko osób niepełnosprawnych oraz ich zatrudnienie. Z uwagi na potrzebę zmiany systemów informatycznych PFRON przedmiotowa zmiana wejdzie w życie po upływie 18 miesięcy od dnia ogłoszenia. (art. 2 pkt 4 projektu ustawy).

23. Wprowadzenie nowego jednorazowego instrumentu wsparcia, na utworzenie stanowiska pracy dla skierowanej osoby niepełnosprawnej będącej jednocześnie osobą bezrobotną lub poszukującą pracy. Wysokość wsparcia określona w umowie zawartej ze starostą, nie może przekroczyć piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia z jednoczesnym zaznaczeniem, iż w przypadku udzielenia wsparcia do sześciokrotności przeciętnego wynagrodzenia spółdzielnia socjalna, której to wsparcie zostało udzielone zobowiązuje się do utrzymania stanowiska pracy nieprzerwanie przez okres 12 miesięcy, natomiast przy wsparciu w wysokości powyżej sześciokrotności do piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia zobowiązuje się do utrzymania stanowiska pracy przez okres 24 miesięcy. Nowa regulacja ma na celu wprowadzenie podobnego jak w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, instrumentu stanowiącego o możliwości

udzielenia wsparcia z Funduszu Pracy na podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej, w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związanego z podjęciem tej działalności. Jednocześnie zastrzeżono, że jeżeli okres zatrudnienia osoby niepełnosprawnej, będzie krótszy niż ww. okresy 12 lub 24 miesięcy spółdzielnia socjalna jest obowiązana zwrócić Funduszowi za pośrednictwem starosty środki w wysokości równej $1/12$ lub $1/24$ ogólnej kwoty zwrotu za każdy miesiąc brakujący do upływu ww. okresu, jednak w wysokości nie mniejszej niż $1/6$ tej kwoty. Spółdzielnia socjalna dokonuje zwrotu w terminie 3 miesięcy od dnia rozwiązania stosunku pracy z osobą niepełnosprawną. Spółdzielnia socjalna nie zwraca ww. środków jeżeli zatrudni w terminie 3 miesięcy od dnia rozwiązania stosunku pracy z osobą niepełnosprawną inną osobę niepełnosprawną, zarejestrowaną w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotną lub poszukującą pracy niepozostającą w zatrudnieniu, przy czym wynikająca z tego powodu przerwa nie jest wliczana do ww. okresów. Jest to rozwiązanie analogiczne jak w przypadku regulacji stanowiącej o możliwości zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla pracodawcy, który przez okres co najmniej 36 miesięcy zatrudni osobę niepełnosprawną zarejestrowaną w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostającą w zatrudnieniu. Powyższa regulacja powoduje konieczność wydania nowego aktu wykonawczego. (art. 2 pkt 5 projektu ustawy).

24. Wprowadzenie możliwości ubiegania się przez spółdzielnie socjalne o wsparcie na finansowanie kosztów wynagrodzenia w okresie do 6 miesięcy od dnia zawarcia umowy, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż kwota wynagrodzeniu najniższego wynagrodzenia za pracę, wypłacane w miesięcznych ratach przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, na każde utworzone stanowisko pracy dla skierowanej przez powiatowy urząd pracy osoby niepełnosprawnej będącej jednocześnie osobą bezrobotną lub poszukującą pracy. Ponadto projektowana zmiana przewiduje zastrzeżenie, że spółdzielnia socjalna otrzymująca wsparcie na finansowanie kosztów wynagrodzenia z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych nie może ubiegać się i otrzymać wsparcia na ten cel z innych źródeł (np. EFS). Ww. wsparcie stanowiłoby pomoc w uzyskaniu stabilności funkcjonowania spółdzielni socjalnej. Ww. forma wsparcia miałaby charakter fakultatywny. Powyższa regulacja powoduje konieczność wydania nowego aktu wykonawczego (art. 2 pkt 5 projektu ustawy).

25. W ramach zmiany ustawy z dnia 4 września z 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 543, z późn. zm.) dodanie do działu administracji rządowej, jakim jest zabezpieczenie społeczne sprawy z zakresu ekonomii społecznej, przedsiębiorczości społecznej, w tym spółdzielczości socjalnej.

Przedsiębiorczość społeczna jest sferą życia społeczno-gospodarczego, pozostającą na pograniczu sektora przedsiębiorczości oraz sektora organizacji społecznych niedziałających w celu osiągnięcia zysku. Podmiotów, które stosują mechanizmy typowe dla przedsiębiorczości społecznej, działa w Polsce kilka tysięcy. Są to przede wszystkim spółdzielnie socjalne, organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą, czy spółki z o.o. realizujące cele społeczne, świadomie wykorzystując formułę przedsiębiorczości społecznej. Do sfery przedsiębiorczości społecznej zalicza się także spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów czy zakłady aktywizacji zawodowej tworzone przez organizacje pozarządowe, których statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych. W ostatnich kilku latach rozwija się również szerzej rozumiany sektor ekonomii społecznej obejmujący m.in. organizacje pozarządowe, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej tworzone przez organizacje pozarządowe, czy też ośrodki wsparcia ekonomii społecznej. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES), przyjęty uchwałą nr 161 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014 r. (M.P. z 2014 r. poz. 811) jest dokumentem operacyjno-wdrożeniowym. Ma szczególne znaczenie w zakresie realizacji polityki państwa, albowiem umożliwił spełnienie przez Polskę jednego z warunków *ex ante* (zapewnienia określonych warunków wyjściowych umożliwiających efektywną realizację programów współfinansowanych ze środków europejskich w dziedzinie pracy na własny rachunek, przedsiębiorczości i tworzenia przedsiębiorstw, dzięki stworzeniu strategicznych ram polityki na rzecz nowych przedsiębiorstw sprzyjających włączeniu społecznemu), ustalonego w ramach negocjacji z Komisją Europejską w odniesieniu do perspektywy finansowej na lata 2014-2020. Zgodnie z celem nadrzędnym KPRES, w 2020 r. ekonomia społeczna stanowić będzie ważny czynnik wzrostu zatrudnienia, spójności społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego. Osiągnięciu celów KPRES służy realizacja działań mieszczących się w ramach pięciu głównych priorytetów obejmujących, m.in. działania na rzecz stworzenia odpowiedniego środowiska dla rozwoju sektora ekonomii społecznej na poziomie lokalnym, stworzenia systemu wsparcia ekonomii społecznej przez zapewnienie podmiotom ekonomii społecznej dostępu do działań

o charakterze doradczo-usługowym oraz kapitału finansowego, włączenie ekonomii społecznej do głównego nurtu polityk publicznych na poziomie krajowym i regionalnym, a także realizację działań edukacyjnych dotyczących tradycji i instrumentów działania ekonomii społecznej. Działania zaplanowane do realizacji w tym obszarze koncentrują się na określeniu roli i miejsca ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w systemie społeczno-gospodarczym, a także zdefiniowaniu obszaru ekonomii społecznej i pojęcia przedsiębiorstwa społecznego przez uchwalenie ustawy. Ww. obszar właściwości jest realizowany przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, jednakże nie zostało to do tej pory uregulowane w ustawie o działach administracji rządowej (art. 3 projektu ustawy).

26. Wprowadzenie nowego instrumentu wsparcia dla spółdzielni socjalnej, przez zmianę ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, w przedmiocie udzielenia jednorazowego wsparcia w wysokości do 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia na utworzenie stanowiska pracy dla skierowanego do pracy w spółdzielni socjalnej bezrobotnego lub skierowanej osoby do 30 roku życia oraz po ukończeniu 50 roku życia, posiadające status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia. Ww. forma wsparcia miałaby charakter fakultatywny. Spółdzielnia socjalna zobowiązana będzie do utrzymania utworzonego stanowiska pracy przez 24 miesiące (art. 4 pkt 1 lit. a projektu ustawy).
27. Rozszerzenie jednorazowego wsparcia, przyznawanego obecnie jedynie bezrobotnym i absolwentom Centrów Integracji Społecznej i Klubów Integracji Społecznej. Wsparcie to przewiduje przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej w formie spółdzielni socjalnej, w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związanego z podjęciem tej działalności przez osoby do 30 roku życia oraz po ukończeniu 50 roku życia, posiadające status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia. Zmiana przewiduje również wzrost kwoty wsparcia z 4 i 3-krotności dla członków założycieli i członków przystępujących do spółdzielni socjalnej do 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia. Powyższa regulacja powoduje konieczność wydania nowego aktu wykonawczego, który zastąpi rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 kwietnia 2012 r. w sprawie przyznawania środków na podjęcie działalności na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 639) (art. 4 pkt 1 lit. c projektu ustawy).
28. Wprowadzenie w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy możliwości ubiegania się przez spółdzielnie socjalne

o wsparcie na finansowanie kosztów wynagrodzenia w okresie do 6 miesięcy od dnia zawarcia umowy, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż kwota minimalnego wynagrodzenia zgodnie z ustawą z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, wypłacane w miesięcznych ratach przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, na każde utworzone stanowisko pracy dla skierowanego przez powiatowy urząd pracy bezrobotnego lub skierowanej osoby do 30 roku życia oraz po ukończeniu 50 roku życia, posiadające status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia. Ponadto projektowana zmiana przewiduje zastrzeżenie, że spółdzielnia socjalna otrzymująca wsparcie na finansowanie kosztów wynagrodzenia z Funduszu Pracy na dane stanowisko pracy, nie może ubiegać się i otrzymać wsparcia na ten cel z innych źródeł (np. EFS). Ww. wsparcie stanowiłoby pomoc w uzyskaniu stabilności funkcjonowania spółdzielni socjalnej. Ww. forma wsparcia miałaby charakter fakultatywny. Powyższa regulacja powoduje konieczność wydania nowego aktu wykonawczego, który zastąpi rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 kwietnia 2012 r. w sprawie przyznawania środków na podjęcie działalności na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 639) (art. 4 pkt 1 lit. c i pkt 2-10 i pkt 12 projektu ustawy).

29. Przepis art. 46 ust. 5b ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy stanowi o konieczności składania oświadczenia o niekaralności. W związku z tym, doprecyzowano, iż złożenie oświadczenia o niekaralności jest objęte rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywych zeznań. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w oświadczeniu klauzuli następującej treści „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań (art. 4 pkt 11 projektu ustawy).

Pozostałe zmiany mają charakter zmian porządkujących i doprecyzowujących.

Proponuje się, aby ustawa weszła w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia z wyjątkiem art. 15d ustawy zmienianej w art. 1, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2018 r. i art. 22 ust. 1a ustawy zmienianej w art. 2 pkt 4, który wchodzi w życie po upływie 18 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie wymaga uzyskania opinii właściwych organów i instytucji Unii Europejskiej, w tym Europejskiego Banku Centralnego, na podstawie § 27 ust. 4 Uchwały Rady Ministrów Nr 190 z dnia 29 października 2013 r. Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2013 r. poz. 979 z późn. zm.).

Projekt ustawy nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów dotyczących notyfikacji norm i aktów prawnych.

Przedmiot projektowanej regulacji nie powoduje zagrożeń korupcyjnych.

Projekt ustawy będzie miał wpływ na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców przez zwiększenie poziomu współpracy przedsiębiorstw na poziomie lokalnym.

Projekt ustawy nie będzie miał wpływu na prawa i obowiązki przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej.

Projekt został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. poz. 1414, z późn. zm.) oraz na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.